

سلامت و رفاه

۱۵۹۳۹۱

دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی

گروه سیاسی

عنوان پایان نامه:

عوامل تسهیل کننده و موانع دموکراسی در عراق با تأکید بر نقش ایران

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته:

(علوم سیاسی - مطالعات منطقه‌ای)

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر امیر محمد حاجی یوسفی

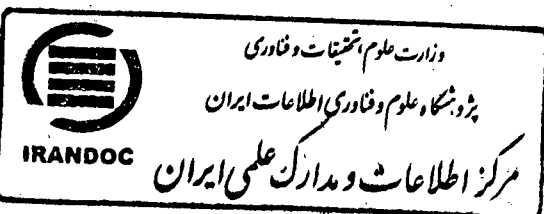
استاد مشاور:

جناب آقای دکتر محمد رضا تاجیک

نگارش:

نداخجسته نژاد

تیر ماه ۱۳۸۹

۱۴۹۳۶۸

۱۳۸۹/۱۰/۲۰

اذعان

اینجانب ندا خجسته نژاد دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته مطالعات منطقه ای دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی دانشگاه شهید بهشتی به شماره دانشجویی ۸۶۴۱۷۰۲۰ گواهی می‌نمایم که تحقیقات ارائه شده در این پایان نامه توسط شخص اینجانب انجام شده و صحت و اصالت مطالب نگارش شده را بر عهده می‌گیرم. در موارد استفاده از کار دیگر محققان به مرجع مورد استفاده اشاره شده است. به علاوه گواهی می‌نمایم که مطالب مندرج در پایان نامه تاکنون برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی توسط اینجانب یا فرد دیگری ارائه نشده است و در تدوین متن پایان نامه چارچوب مصوب دانشکده را به طور کامل رعایت کرده‌ام.

امضاء دانشجو:

۲۲

تاریخ:

۱۳۸۹/۴/۲۲

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوآوری های ناشی از تحقیق
، همچنین چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان نامه کارشناسی
ارشد، برای دانشگاه شهید بهشتی محفوظ است.

نقل مطالب با ذکر منبع بلا مانع است.

دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی

گروه سیاسی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مطالعات منطقه‌ای خانم ندا خجسته نژاد تحت

عنوان:

عوامل تسهیل کننده و موانع دموکراسی در عراق با تاکید بر نقش ایران

در تاریخ ۲۲/۴/۱۳۸۹ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با نمره ۱۸/۵ و درجه عالی به تصویب

نهایی رسید.

امضاء

دکتر امیر محمد حاجی یوسفی

۱-استاد راهنمای پایان نامه

امضاء

دکتر محمد رضا تاجیک

۲-استاد مشاور پایان نامه

امضاء

دکتر محمود سریع القلم

۳-استاد داور

سپاس گذاری

برخود لازم میدانم که از اساتید محترم دانشکده که در سالهای تحصیل در دوره کارشناسی و کارشناسی ارشد راهنما و مشوق اینجانب بوده اند سپاس گذاری نمایم. علی الخصوص استاد راهنما، جناب آقای دکتر حاجی یوسفی، استاد مشاور جناب آقای دکتر تاجیک و استاد داور جناب آقای دکتر سریع القلم و همچنین مدیر گروه محترم گروه علوم سیاسی جناب آقای دکتر میر احمدی که در سالهای تحصیل همواره با رهنمودهای خود مسیر هموار را پیش رویم قرار دادند.

در ادامه از پدر و مادرم که مشوق و انگیزه تلاش من بوده اند و همین طور برادرم تشکر مینمایم.

تقديم به همسر م

عنوان: عوامل تسهیل کننده و موانع دموکراسی در عراق با تاکید بر نقش ایران

دانشجو: ندا خجسته نژاد

استاد راهنما: دکتر امیر محمد حاجی یوسفی

دوره: کارشناسی ارشد رشته مطالعات منطقه ای

تاریخ ارائه: ۱۳۸۹/۴/۲۲

چکیده:

عراق به عنوان کشوری در منطقه خاورمیانه که به دلیل سرنگونی حکومت به دنبال برپایی نظام سیاسی برای ایجاد ثبات در عراق است، و به همین دلیل به عنوان موضوع مورد بحث قرار گرفته است. این کشور به دلیل مشکلات داخلی و خارجی که پیش رو داشته و همچنین حکومت‌های استبدادی که در طول سال‌ها بر این کشور حاکم بوده است خود در ایجاد دموکراسی مانع می‌باشد، و این حکومت سبب شده تا با دموکراسی آشنایی نداشته باشند. اما پس از سقوط حکومت عراق و تلاش برای برپایی نظام سیاسی جدید عواملی چون خواست مردم و ذهنیت تلخ آنها از حکومت‌های سابق و ترس از بازگشت آن و همچنین نخبگان حاکم فعلی، در تلاش‌اند تا بتوانند دموکراسی را در عراق پدید آورند. در ادامه نیز نقش کشورهای ایران، ترکیه و آمریکا نیز در ایجاد ثبات داخلی در عراق در حوزه عوامل تسهیل کننده قرار گرفته است. اما در بحث دوم موانع دموکراسی این کشور قرار دارد که قومیت و فرهنگ سیاسی به عنوان موانع داخلی دموکراسی در عراق و حضور طولانی آمریکا در عراق و فعالیت‌های کشورهای عربی همسایه در حوزه موانع خارجی قرار گرفته‌اند.

کلمات کلیدی:

عراق - دموکراسی - عوامل تسهیل کننده - موانع - قومیت - فرهنگ سیاسی - نخبگان

۱ فصل اول : کلیات تحقیق -----

۲ طرح مسئله: (اهمیت موضوع) -----

۷ سابقه تحقیق: -----

۹ سوال اصلی و سوالات فرعی: -----

۹ سوال اصلی: -----

۹ سوالات فرعی: -----

۱۰ مفروض ها: -----

۱۰ فرضیه: -----

۱۱ متغیرهای مستقل و متغیر وابسته: -----

۱۲ روش تحقیق: -----

۱۲ سازماندهی تحقیق: -----

فصل دوم: بررسی مفهومی و نظری گذار به دموکراسی

۱۴ مقدمه: -----

۱۵ ۱. تعریف دموکراسی: -----

۲۲ ۲. گذار به دموکراسی: -----

۲۵ ۲.۱ مجموعه نظریات پیرامون گذار: -----

۲۷ ۲.۱.۱ نظریات ساختاری دموکراسی (اقتصاد اجتماع و فرهنگ) -----

۲۷ ۲.۱.۱.۱ پیش شرط اقتصادی: -----

۲۹ ۲.۱.۱.۲ پیش شرط فرهنگی: -----

۳۱ ۲.۱.۱.۳ پیش شرطهای تاریخی و خارجی: -----

- ۲.۱.۲ نظریات پیرامون دموکراسی سیاسی (نظریات جدید پیرامون گذار) ----- ۳۲
- ۲.۱.۲.۱ جنبش نخبگان در گذار به دموکراسی: ----- ۳۴
- ۲.۱.۲.۲ کنش غیر الیت (توده‌ها) و گذار به دموکراسی: ----- ۳۶
- ۲.۱.۲.۳ رهیافت پیشامدی: ----- ۳۸
- ۲.۲ موانع دموکراسی‌ها: ----- ۴۳
- ۲.۲.۱ موانع سیاسی: ----- ۴۴
- ۲.۲.۱.۱ تمرکز در منابع قدرت: ----- ۴۴
- ۲.۲.۱.۲ تجربه دموکراسی: ----- ۴۶
- ۲.۲.۱.۳ رهبران دیکتاتور: ----- ۴۶
- ۲.۲.۱.۴ عدم علاقه به ارزش‌های دموکراتیک: ----- ۴۷
- ۲.۲.۱.۵ نفوذ خارجی: ----- ۴۷
- ۲.۲.۱.۶ دخالت نظامیان در سیاست: ----- ۴۸
- ۲.۲.۲ موانع فرهنگی: ----- ۵۰
- ۲.۲.۲.۱ فرهنگ سیاسی: ----- ۵۰
- ۲.۲.۲.۲ ایدئولوژی و فرهنگ سیاسی گروه حاکمه: ----- ۵۲
- ۲.۲.۲.۳ فرهنگ مداخله نظامی: ----- ۵۳
- ۲.۲.۲.۴ چند پارگی جامعه: ----- ۵۴
- ۲.۲.۳ موانع اقتصادی: ----- ۵۵
- ۲.۲.۳.۱ فقر: ----- ۵۵
- ۲.۲.۳.۲ اقتصاد رانتیر: ----- ۵۷

نتیجه گیری فصل: ----- ۵۸

فصل سوم: عوامل تسهیل کننده دموکراسی در عراق

مقدمه: ----- ۶۲

بخش اول: تاریخ و پیشینه سیاسی عراق: از ابتدا تا سال ۲۰۰۳ ----- ۶۴

۱. عراق تحت سلطه و قیمومت بریتانیا ----- ۶۵

۲. عراق درگیر کودتاهای پی در پی: ----- ۶۸

۳. دوران حکومت بعثی ها، دوران جنگ و بحران در عراق: ----- ۷۱

بخش دوم: عوامل تسهیل کننده در روند دموکراسی در عراق: ----- ۷۷

(۱) حوزه عوامل داخلی:

(۱.۱) ذهنیت تلخ مردم عراق از دیکتاتوری: اقدامات مردم در جهت برپایی دموکراسی:

----- ۷۸

(۱.۱.۱) اقدامات مردم در جهت برپایی دموکراسی: ----- ۸۰

(۱.۱.۱.۱) تلاش در جهت دموکراتیزاسیون: ----- ۸۲

(۱.۱.۱.۱.۱) انتخابات در عراق ----- ۸۲

(۱.۱.۱.۱.۲) نقش زنان و تلاش دموکراتیک در عراق: ----- ۸۵

(۱.۱.۱.۱.۳) اتحاد در جهت وحدت ملی و برقراری قانون اساسی: ----- ۸۷

(۲.۱) تاثیر نخبگان و دموکراسی در عراق: ----- ۸۸

(۲.۱.۱) نخبگان عراق و تلاش در جهت دموکراسی: ----- ۹۰

حوزه عوامل خارجی:

(۲.۱) تاثیر کشورهای همسایه بر دموکراسی عراق: ----- ۹۸

- ۹۸----- (۲.۱.۱) تاثیر ایران بر روند دموکراتیک عراق:
- ۹۹----- (۲.۱.۱.۱) دلایل ایران برای ایجاد دموکراسی:
- ۱۰۲----- (۲.۱.۱.۲) سیاست خارجی اعلامی ایران - اقدامات ایران در قبال عراق:
- ۱۰۳----- (۲.۱.۱.۳) امنیت در عراق گامی اساسی در جهت دموکراسی:
- ۱۰۶----- (۲.۱.۱.۴) حمایت از گروه‌های عراقی در جهت منافع ملی:
- ۱۰۸----- (۲.۱.۱.۵) روند دموکراسی در عراق و نگاه عراقی‌ها به اقدامات ایران:
- ۱۰۸----- (۲.۱.۱.۶) شیعیان و رابطه با ایران در جهت دموکراتیزاسیون عراق:
- ۱۱۲----- (۲.۱.۱.۷) روابط ایران و عراق:
- ۱۱۲----- (۲.۱.۲) تاثیر ترکیه بر دموکراسی در عراق:
- ۱۱۲----- (۲.۱.۲.۱) خواست ترکیه در ایجاد دموکراسی در عراق:
- ۱۱۳----- (۲.۱.۲.۲) دلایل ترکیه برای ایجاد دموکراسی:
- ۱۱۶----- (۲.۱.۲.۳) اقدامات ترکیه در قبال دموکراسی عراق و روابط دو سویه آنها:
- ۱۱۶----- (۲.۱.۲.۳.۱) روابط سیاسی:
- ۱۱۸----- (۲.۱.۲.۳.۲) حوزه امنیتی:
- ۱۱۸----- (۲.۱.۲.۳.۳) مبادلات اقتصادی:
- ۱۲۰----- (۲.۱) نیروی خارجی و فروپاشی رژیم غیر دموکرات:
- ۱۲۰----- (۲.۱.۱) آمریکا و تلاش در جهت دموکراسی سازی در عراق:
- ۱۲۴----- (۲.۱.۱.۱) طرح خاورمیانه بزرگ:
- ۱۲۸----- (۲.۱.۱.۲) اجرای اقدامات عملی آمریکا در عراق:
- ۱۲۸----- (۲.۱.۱.۲.۱) دولت سازی در عراق:

۱۳۱	-----	ملت سازی در عراق (۲.۱.۱.۲.۲)
۱۳۲	-----	نتیجه گیری فصل:
		فصل چهارم: موانع دموکراسی در عراق:
۱۳۴	-----	مقدمه:
۱۳۵	-----	(۱) موانع داخلی
۱۳۶	-----	(۱.۱) قومیتها و تضاد منافع میان آنها
۱۳۸	-----	(۱.۱.۱) گروه های شیعی:
۱۴۳	-----	(۱.۱.۲) کردها:
۱۴۴	-----	(۱.۱.۳) سنی ها:
۱۴۷	-----	(۱.۲) فرهنگ سیاسی در عراق:
۱۴۹	-----	(۱.۲.۱) فرهنگ حذف:
۱۵۱	-----	(۱.۲.۲) فرهنگ بدبینی و توطئه:
۱۵۴	-----	(۱.۲.۳) محلی گرا و یا قوم گرا:
۱۵۷	-----	(۱.۲.۴) شیوه ارادت جمع به فرد:
۱۶۰	-----	موانع خارجی:
۱۶۲	-----	(۲) همسایگان عرب منطقه:
۱۶۳	-----	(۲.۱.۱) تأثیرات دموکراسی عراق بر سیاست های داخلی کشورهای عرب:
۱۶۳	-----	(۲.۱.۱.۱) شیعیان در کشورهای عربی:
۱۶۷	-----	(۲.۱.۱.۲) دموکراسی و اصلاحات:
۱۶۹	-----	(۲.۱.۲) تأثیرات دموکراسی عراق بر سیاست های خارجی کشورهای عرب:

- ۲.۱.۲.۱) همسایگان شیعه مذهب (هلال شیعی):-----۱۶۹
- ۲.۱.۲.۲) تضعیف در ایدئولوژی یکپارچگی اعراب:-----۱۷۳
- ۲.۱.۲.۳) کشورهای عربی و ناخشنودی از دموکراسی عراقی:-----۱۷۶
- ۲.۱.۲.۴) حمایت اعراب در جهت بیشتر شدن نقش سنی‌ها در این کشور:-----۱۷۶
- ۲.۲) حضور آمریکا در عراق:-----۱۸۰
- ۲.۲.۱) اهداف آمریکا در منطقه:-----۱۸۰
- ۲.۲.۲) دخالت در حوزه سیاسی:-----۱۸۲
- ۲.۲.۳) حضور طولانی آمریکا و عملکرد آنها در عراق:-----۱۸۶
- ۲.۲.۴) اقدامات آمریکا در عراق:-----۱۸۷
- نتیجه‌گیری فصل:-----۱۹۱
- نتیجه‌گیری نهایی:-----۱۹۳

فصل اول: کلیات تحقیق

در این فصل به طرح مسأله، سوال‌های اصلی و فرعی، فرضیه، مفروضات، سابقه تحقیق،

متغیرهای تحقیق، روش تحقیق و سازماندهی تحقیق می پردازیم.

طرح مسئله (اهمیت موضوع)

عراق به عنوان کشوری در منطقه خاورمیانه که به دلیل سرنوشتی حکومت به دنبال نظام سیاسی برای ایجاد ثبات در عراق است موضوع بحث در این تحقیق می‌باشد. عراق کشوری است که همواره با مشکلات زیادی روبرو است. این کشور سال‌ها زیر نظر حکومت‌های استبدادی بوده و این سبب شده تا مردم این کشور آشنایی زیادی با دموکراسی نداشته باشند. عراق در بدو تاسیس، توسط نیروهای خارجی تشکیل شد و حکومت داخلی توسط آنها به وجود آمد. دخالت نیروی خارجی در تشکیل حکومت این کشور را با مشکل هویتی و قومیتی همراه ساخت و حتی پس از اینکه انگلستان تسلط خود را از روی عراق برداشت، تغییرات چندانی در حکومت عراق به وجود نیامد و یکپارچگی ملی حاصل نگردید و رهبران آن نتوانستند حکومتی را تشکیل دهند تا یکپارچگی به کشور باز گردد. این نوع عملکرد مردم و رهبران در عراق، این کشور را دچار مشکلات متعددی می‌نمود؛ به طوری که نتوانستند خود را در قالب حکومت به ملیت عراقی تبدیل نمایند. این مشکل به این علت است که هیچ کدام از قومیت‌ها حاضر نبودند تا زیر تسلط حکومت مرکزی قرار گیرند. به این علت یکپارچگی ملی در این کشور به یکی از مشکلات تبدیل شده است.

یکی دیگر از مشکلاتی که از آغاز تشکیل دولت عراق در این کشور وجود داشته است حکومت‌هایی هستند که همواره بر اساس اصول استبدادی تشکیل و ادامه حکومت می‌دادند. حتی این نوع حکومت پس از سالیان طولانی که از استقلال عراق می‌گذشت، نیز ادامه داشت. استبدادی بودن حکومت در عراق را می‌توان از انحصاری بودن آن شناخت. این نوع انحصار حکومت سبب می‌شد تا معترضان و مخالفان اعتراضات خود را از طریق کودتاهای نظامی بیان کنند و قدرت را به این طریق در دست خود بگیرند. چنین عملکردی باعث می‌شد تا حکومت‌ها برای بقای خود همواره از ارتش و نظامیان کمک بگیرند و

قدرت را در دست خود نگه دارند. به همین دلیل کشور عراق همواره تا موضوع استبداد روبرو بوده و حتی تا فروپاشی حکومت صدام نیز ادامه داشته است، به طوری که وی نیز با کودتا قدرت را در دست خود گرفت و مدت زمان طولانی در رأس آن قرار داشت. این نوع حکومت‌ها و نگاه سران حاکم سبب می‌شد تا مردم عراق آشنایی با حکومت و دموکراسی نداشته باشند و از آن فاصله بگیرند. نفوذ استبداد در عراق طوری بوده است که رهبران حاکم در این کشور نه تنها امور سیاسی بلکه تمامی امور اجتماعی، اقتصادی و ... را نیز در دست داشتند و مردم نیز حق اعتراض را نداشته‌اند. به همین دلیل تنها راه مخالفت با حکومت کمک از نیروی نظامی برای ساقط نمودن کلی آن بوده است که خود دوباره به تشکیل حکومت استبدادی دیگری می‌انجامید. به همین دلیل همواره در عراق شاهد کودتا و شکل‌گیری حکومت نظامی بوده‌ایم.

این مشکلات در لایه‌های مردمی و حکومتی همواره بارز بوده است. به صورتی که مردم و نخبگان انتقال قدرت را به شکل انحصاری می‌دانستند، و قدرت را از راه کودتاهای نظامی به دست می‌آوردند. این تاریخ نشان دهنده نا آشنایی مردم با حکومت دموکراتیک در عراق بوده است. موضوع دیگری که در تاریخ عراق وجود دارد و سبب شده تا مشکلات حکومت زیاد گردد، ناامنی در این کشور است که به دلیل کودتاهای داخلی و حکومت نظامی برای مردم ایجاد می‌شده و جنگ‌هایی که در زمان حکومت صدام رخ داده بود سبب شده تا امنیت مردم از بین برود و مشکلات اقتصادی را برای آنها پدید آورده است. به همین جهت مردم عراق در طول حکومت‌های متعدد که در عراق وجود داشته است دموکراسی را تجربه نکرده‌اند و برای حفظ امنیت خود قبیله را بر حکومت مرکزی ترجیح داده‌اند.

اما پس از سال ۲۰۰۱ و حملات تروریستی در آمریکا این کشور به منظور برقراری حکومت دموکراتیک وارد منطقه خاورمیانه شد. آمریکا دموکراسی را پیش زمینه امنیت در منطقه و کم شدن گروه‌های تروریستی می‌دانست و همین‌طور این نوع نظام سیاسی را نظامی مبتنی بر قوانین می‌داند که توانایی حل بحران‌ها و برخورد منطقی در مسایل مختلف را دارا است. به همین جهت آمریکا در حوزه دموکراسی در خاورمیانه به اجرای طرح‌های مختلف اقدام نمود. طرح خاورمیانه بزرگ از جمله این طرح‌ها

هاست که آمریکا در راستای آن خواهان تغییراتی اساسی در حوزه های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در کشورهای عرب منطقه بوده است و آنها را ملزم به اجرای تغییرات کرده است. اما حکومت های غیر-دموکراتیک منطقه مقاومت های زیادی را در این زمینه انجام داده اند. هرچند تغییراتی در این کشورها شکل گرفت اما مقاومت سران آنها این مسیر را با مشکلات زیادی روبرو می کند. به همین منظور آمریکا برای برقراری دموکراسی کشوری در منطقه، عراق را به عنوان الگوی دموکراسی قرار دهد. این عملکرد آمریکا دو وجه را در زمینه خواسته آنها در برداشت، به نحوی که اولاً: نیروهای مؤتلف غربی با حمله نظامی خود می توانستند حکومت استبدادی صدام را در عراق از بین ببرند و باعث شوند تا مردم در آستانه ایجاد حکومتی جدید برآیند. و ثانیاً: در راستای ایجاد نظام سیاسی به هدف برقراری دموکراسی در منطقه برسند.

صدام که همواره زمینه ساز مشکلات و جنگ های منطقه بود و منافع آمریکا را نیز با خطر مواجه می ساخت. بهترین گزینه محسوب می شد. به همین جهت آمریکا با حمله نظامی خود توانست حکومت دیکتاتوری عراق را از میان بردارد. فروپاشی نظام سیاسی حاکم در عراق آغاز راهی در مسیر ایجاد حکومتی جدید است. این تنها آمریکا نبود، بلکه کمک های مالی و آموزشی در این میان از جانب این کشور انجام شد، تا بتوان یک حکومتی مبتنی بر انتخابات و حکومت قانون تشکیل گردد. آمریکا توانست بعد از اشغال انتخابات را در این کشور انجام دهد و حکومت قانونی تشکیل دهد.

هر چند آمریکا در آغاز مسیر دموکراسی نقشی مهم را ایفا نمود؛ اما در گام های بعدی و اقداماتی که در جهت ایجاد حکومت قانونی بایستی انجام شود، نقش مردم و نخبگان از اهمیت زیادی برخوردار است. به طوری که این دو قشر با توجه به اینکه آشنایی با دموکراسی ندارند، اما توانستند با در دست گرفتن قدرت و همین طور مشارکت در انتخابات ها بر اهمیت ایجاد دموکراسی مهر تأییدی باشند. خسته شدن مردم از استبدادی که سال ها بر آنها حکم می راند کمک زیادی برای ایجاد نظام سیاسی جدید است. به همین دلیل می توان این دو قشر را در ایجاد دموکراسی عاملی مهم تلقی نمود. هرچند ایجاد نظام دموکراسی با یک یا دو عامل امکان پذیر نخواهد بود. بلکه عوامل مختلف می تواند در این زمینه

راهگشای آن باشند. با توجه به اینکه در ایجاد دموکراسی عراق، آمریکا، نخبگان و مردم هر کدام به نحوی در تلاش بوده‌اند. اما رسیدن به دموکراسی که بتواند آرامش را به کشور بازگرداند و با ثبات و مستحکم باشد نمی‌تواند ظرف مدت چند سال به انجام برسد. در این راه مسیر پرفراز و نشیبی وجود دارد که می‌تواند هم تسهیل کننده دموکراسی قرار گیرند و هم ایجاد مانع در این امر نمایند. آمریکا پس از ورود به عراق و تلاش در جهت دموکراسی با مشکلاتی در این زمینه روبرو شد، مانند ۱. عدم پذیرش برخی از مردم عراق برای برقراری دموکراسی به سبک غربی و وجود جامعه‌ای سکولار، ۲. وجود مشکلات قومیتی این کشور و افزایش خواست آنها و تلاش برای خود مختاری، ۳. عامل وجود بیگانگان و دخالت آنها در کشور و بروز اختلافات داخلی به دلیل حضور آنها که باعث شد تا بروز دموکراسی با موانع روبرو شود.

در امر دموکراسی عراق، بسیاری از مسائل داخلی و خارجی نقش دارند؛ بر همین اساس می‌توانند روند دموکراسی را شکل دهند. موضوعات داخلی در عراق از پررنگ ترین مسائل ریشه‌دار و تفرقه انگیز این کشور محسوب می‌شود. بنابراین ویژگی خاص، زمینه اختلافات بین گروه‌های مختلف قومی - مذهبی فراهم شده است. در همین مورد فیصل در سال ۱۹۳۳ نگرانی خود را نسبت به قوام گرفتن یک هویت ملی این گونه بیان نمود: «با کمال تأسف می‌گویم که در عراق هنوز عراقی وجود ندارد، بلکه توده‌هایی از انسان‌های فاقد حساسیت نسبت به ارزش‌های ملی گرد هم آمده‌اند که هیچ آرمان میهن پرستانه‌ای ندارند، بلکه خود را منتسب به سنت‌های مذهبی و هویت‌های قومی می‌کنند که هیچ گونه پیوند مشترک ملی را ایجاد نمی‌کند، در نتیجه زمینه را برای بحران خیزی، هرج و مرج و آمادگی مداوم و مستمر برای شورش در برابر هر حکومتی، فراهم می‌سازد.» این مسئله و نگرانی از ایجاد ملیت واحد در عراق، تا به امروز نیز ادامه دارد و باعث بروز مشکلات متعدد دیگری نیز گردیده است. به لحاظ تاریخی، ملت به معنی این است که مردم یک کشور شامل چه کسانی هستند. اما ناهمگنی قومی در عراق باعث بروز مشکلاتی شده‌است، و قومیت‌های مختلف یک ملیت را شکل نمی‌دهند، بلکه برای برتری یافتن قومیت خود و تبدیل به ملیت با هم در رقابت هستند. پس از سقوط حکومت صدام، و برکناری حزب بعث برتری سنی - ها در این کشور نیز پایان یافت و گروه‌های قومی - مذهبی برای برتری گروه خود و استیلای حقوق از

دست رفته خود و همچنین به دست گرفتن قدرت تلاش خود را آغاز نمودند. هر کدام از گروه‌ها به دنبال حداکثرهای خود رفتند؛ این شرایط باعث شد یک فرآیند سیاسی منازعه آمیز و فراگیر قومی ایجاد گردد. این کشور از لحاظ قومی ناهمگونی زیادی دارد به طوری که نمی‌توان آن را یک ملت واحد محسوب نمود. ادامه این نابسامانی و منازعات موجبات بروز ناامنی در عراق گردیده است. در صورتی که برقراری نظام سیاسی مبتنی بر دموکراسی نیازمند پهلج و آرامش است. صلح در عراق و مسالمت میان اقشار گوناگون قومیتی نیازمند ایجاد ملتی واحد و هویتی مشترک و همچنین پرداختن به حقوق قومیت هاست. در سایه آن، آرامش برقرار خواهد شد، در این صورت است که روند دموکراسی با موانعی کمتر روبرو می‌شود. تاریخ هر کشور نشان دهنده وجود و یا عدم وجود فرهنگی دموکراتیک در میان مردم است. در کشورهای دارای فرهنگ دموکراتیک ریشه‌دار، وجود برخی از دشواری‌ها ممکن است ثبات دموکراتیک را کم‌تر تهدید کنند. اما همین مشکلات در کشوری با فرهنگ سیاسی غیر دموکراسی بحران به وجود می‌آورد. دموکراسی‌های با سابقه، ارزش‌ها، باورها، روش‌ها و عادات دموکراتیک، نوعاً محصول رشد تاریخی و آرایش کامل نهادهای دموکراتیک است. وجود فرهنگ دموکراتیک در کشورها ثابت کرده است که می‌تواند چنان عمل کند که بحران‌های سختی که نظام‌های دموکراتیک کم ریشه را به زانو در می‌آورد را از سر بگذرانند. اما با وجود حکومت استبدادی در منطقه خاورمیانه و عراق که از سابقه طولانی نیز برخوردار است، در روند دموکراسی تاثیر گذار خواهد بود.

عوامل خارجی نیز در عراق وجود دارند که هر کدام به نحوی تاثیرگذار بر عملکرد دموکراسی هستند. همسایگان عراق در این امر می‌توانند هم مانع برقراری نظام سیاسی دموکراتیک باشند و هم عاملی که یاری دهنده در بروز آن باشند. عاملی که در این موضوع وجود دارد منافع هر کدام از همسایگان است تا عراق را همواره کشوری با چالش و دچار کشمکش و غیر دموکراتیک بخواهند؛ یا به دنبال عراقی با ثبات و صلح داخلی باشند. به هر حال در حوزه دموکراسی در عراق آغاز مسیر توسط ایالات متحده آمریکا بوده است، اما به دلیل چالش‌های داخلی و خارجی پیشبرد دموکراسی تنها به امریکا ختم